

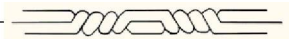
EDITORIAL

**„Mergând, învățați toate neamurile...” (Mt 28, 19).
Străin peste hotare, Acasă în Ortodoxie**

Răzvan BRUDIU*

Ultimele bariere sunt gata să cadă, trăim într-o lume unică, socială, omogenă și unificată. Pe un fond de egalitate crescândă, libertatea moravurilor tinde să se erodeze, Occidentul propunând o anumită indecență în gândire și în acțiune, însă, cei care formează diaspora, trebuie să mențină o opoziție fermă, neistoviți, printr-un efort generos, fiind chemați să dea dovadă de seriozitate civică și de maturitate spirituală, seriozitate și maturitate care le conferă legitimitate în alegerea formei de manifestare a credinței – Ortodoxia. Această comunitate inedită poate integra orice membru al societății, generând o emulație în scopul dezvoltării istoriei într-o perspectivă democratică care se traduce printr-o dispoziție umană, acel sentiment al asemănării umane, devenind astfel o *Europa perfecta* pentru că este o *Europa christiana*. Am numit *acasă* acest pământ străin, urmând pilda dreptului Avraam care, scos din țara sa, dintre neamurile sale, din casa tatălui său, din tot ce îi era familiar,

* Lector universitar la Facultatea de Teologie Ortodoxă, Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia, România.

din acel estuar al liniștii sale, fiind nevoit să renunțe la confortul și protecția locurilor bine cunoscute în care a trăit până atunci, a acționat cu o fermitate asumată prin credința neclintită că Dumnezeu îl va călăuzi. Viața lui Avraam a fost un lung șir de promisiuni, pe care le-a crezut și care s-au împlinit. Astfel, până la urmă, doar credința fermă ajunge să primească concretizarea promisiunii.

Iubirea de străini a lui Avraam, cererea lui Iosif din Arimateea de a îngropa pe Răstignitul Străin și reproșul lui Cleopa în Emaus către Hristos că e *străin* de cele ce s-au întâmplat în zilele acestea în Ierusalim (Lc 24, 18) sunt doar câteva nuanțări biblice ale termenului *străin*. De la înstrăinarea de rai a lui Adam, reîntoarcerea acasă, de-a lungul timpului, a pierdut din ce în ce mai mult sensul deplin, eshatologic al lui *acasă*. Dintr-un *acasă* veșnic, omul a alunecat într-un *acasă* definit în timp (*kairos*), *acasă topos* (casă, pământ, mormintele strămoșilor) și *acasă ethos* (tradiție, familie, cultură). Globalizarea, prin dispariția frontierelor, ar trebui să anuleze aceste două concepte: străin și *acasă*, însă memoria spațiului (tradiția lui, în ultimă instanță) reconfirmă mereu (uneori dureros) realitatea și actualitatea granițelor.

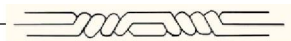
Studiile cercetătorilor din acest număr tematic sunt pe de-o parte inedite și actuale, dar pe de altă parte ele evidențiază faptul că *Acasă în Ortodoxie* nu înseamnă o defulare a unei nostalgii etnico-tradiționale cu ușoare urme religioase. Nu este o infimă încercare de resuscitare a memoriei afective (țară, părinți, folclor sau tricolor), ci e un act ontologic recuperator – profund misionar – de reîntoarcere la casa Părintească, nu părintească. *Acasă în Ortodoxie* presupune statutul de străin în Ortodoxie. De aceea, expresia *peste hotare* este un accident istoric pentru parcursul misionar de la *străin în* la *acasă în*. Dacă iudaismul definește diaspora ca rezistență acerbă a minorității la dizolvarea în majoritate, astăzi idolatrizarea *diversității* o face mai soft, mai subsidiară și mai subversivă. Rezistența la majoritate e sustenabilă din punct de vedere creștin doar ca ofertă mai frumoasă la o viață urâtă. „Mergând, învățați toate neamurile...” este un apostolat modern, un procedeu persuasiv pentru ca majoritatea (locală) să adere la valorile și la modelele

mele. Astfel, diaspora devine model de tranziție pentru majoritatea autohtonă în vederea acceptării și asimilării modelelor mele, Modelului meu Care mă așteaptă *acasă în*.

În deschiderea acestui număr al revistei *Altarul Reîntregirii*, cercetătorul Marco Guglielmi dezvoltă o perspectivă sociologică mai degrabă decât una canonică pe tema diasporei ortodoxe din țările occidentale. Dacă prima se referă la actualele fațete socio-culturale și religioase ale acestor comunități religioase din străinătate, cea din urmă se referă în principal la problema juridică a jurisdicțiilor multiple din diaspora și la conflictele sale eclesiastice. M. Guglielmi susține că înființarea diasporei ortodoxe în Italia ar putea avea efecte și asupra traiectoriilor viitoare ale Ortodoxiei răsăritene în teritoriile sale tradiționale. În viitorul apropiat, respectivelor diaspore ortodoxe li se va cere să *exporte* unele dintre aceste practici în patria lor, unde societățile se schimbă deja din cauza progresului secularizării și a proceselor de diferențiere religioasă.

Părintele profesor Ioan Cozma împreună cu doamna profesor Maria Chiara Giorda prin studiul lor reliefează istoria prezenței ortodoxe românești în Italia, unde se poate observa un proces de tranziție de la un statut temporar și incert de confesiune-oaspete, alcătuită exclusiv din emigranți, la un statut de Biserică stabilă, integrată teritorial, cultural și social. De asemenea, cei doi autori observă cum s-a făcut trecerea în ultimii ani de la o dinamică de *seek place* (căutare de spațiu), fluidă și temporară (vizibilă în dinamici de substituție și coexistență) la o dinamică de *make place* (construire a propriului spațiu), care se reflectă în primele încercări, unele încă nefinalizate, de a construi biserici ortodoxe românești vizibile și recunoscute formal. De asemenea, spontaneitatea care a marcat începuturile primelor parohii, odată cu înființarea episcopiei românești în anul 2007, a fost însoțită și apoi aproape în totalitate substituie de o strategie națională marcată de un dinamism permanent, care are ca obiectiv înființarea continuă de parohii peste tot unde există o comunitate de români ortodocși.

Profesorul Andrian Aleksandrov prezintă un subiect legat de istoria comunității românești din Sofia (Bulgaria). Scopul studiului

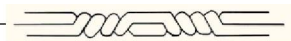
de față este de a analiza dezvoltarea istorică și formarea treptată, precum și starea actuală a comunității românești. Autorul afirmă că principalul motiv al tratării subiectului de față se datorează în mare măsură unui sentiment de natură emoțională, deoarece, timp de 11 ani, a fost student și, ulterior, după finalizarea studiilor (1992-2003), a locuit în incinta complexului parohial al bisericii românești din Sofia, făcând cunoștință cu o mare parte a diasporei românești, cu ai cărei membri a menținut legătura până în prezent. De asemenea, profesorul A. Aleksandrov subliniază că biserica românească cu hramul „Sfânta Treime” din Sofia rămâne singura legătură culturală și spirituală care îi unește pe toți românii din Sofia și care cuprinde promovarea culturii românești în Sudul Dunării. Biserica respectivă este și centrul spiritual al comunității românești din Sofia, ajutându-i în același timp și pe aromâni să-și păstreze identitatea și limba lor maternă. În acest fel, ea a rămas singurul centru de cultură românească, iar pentru aromânii din Sofia singurul loc unde se poate vorbi graiul strămoșilor.

Părintele profesor Vasile Crețu analizează în studiul sfinției sale prezența românilor în America de Nord încă din secolul al XVIII-lea. Autorul observă faptul că începând cu secolul al XIX-lea, migrația către America de Nord devine înfloritoare, iar prezența românească crește constant. Astfel, viața religioasă ortodoxă din America de Nord a fost o prezență activă, iar la scurt timp, aici au început să se formeze o multitudine de parohii, aflate sub jurisdicția unui mitropolit. Din ce în ce mai mulți oameni au venit în America de Nord, mai ales, după sfârșitul perioadei comuniste, formând noi parohii. De asemenea, activitatea comunităților parohiale s-a îmbunătățit și ea, pe măsură ce au apărut tot mai multe evenimente sau programe catehetice. Astfel, evoluția creștinismului românesc în America de Nord este remarcabilă, întrucât s-a format o comunitate puternică și se așteaptă să evolueze în continuare. Așadar, scopul acestui articol este de a prezenta evoluția comunității ortodoxe române din America de Nord și de a evidenția principalii pași făcuți și reperele dezvoltării acestei comunități în ultimele două secole.

Părintele Maxim (Iuliu-Marius) Morariu prezintă câteva reflecții despre părintele Virgil Gheorghiu, un autor care trece printr-un proces de redescoperire în spațiul românesc contemporan. Textele sale sunt încă traduse, numele său figurează pe frontispiciul unor studii, articole sau monografii apărute recent, iar ideile lui fac încă obiectul unor cercetări interesante. Cu toate acestea, există încă suficiente aspecte ale biografiei și activității sale, ce pot fi valorificate și multe idei care-i poartă semnătura ce se cer analizate. Din acest motiv, autorul își propune ca în paginile studiului să se oprească asupra unui element important al operei sale. În realizarea acestui demers părintele M. Morariu analizează cu precădere scrierile publicate după anul 1948 și încearcă să vadă care este dinamica vieții eclesiale ortodoxe românești din spațiul francez și cum se regăsește autorul, începând cu anul 1963, preot al comunității românești din Franța. În același timp, autorul compară, acolo unde se impune, informațiile descoperite în lucrările care-i poartă semnătura cu cele păstrate în arhivele CNSAS (se cunoaște faptul că părintele V. Gheorghiu a fost pe parcursul întregii sale vieți un om extrem de urmărit).

Gabriel Noje analizează în studiul domniei sale contextul cultural occidental în care trăiesc mulți dintre românii plecați în căutarea unui trai mai bun și care este adesea plin de provocări morale și spirituale. Una dintre aceste provocări o poate constitui fenomenul incinerării sau al arderii trupului după moarte, deoarece mentalitatea secularizată a societății occidentale, ruperea sau înstrăinarea de viața eclezială și uitarea propriilor învățături de credință creștine pot reprezenta cu siguranță factori care să-l determine pe creștinul ortodox trăitor în diaspora să opteze mai ușor pentru soluția incinerării. Astfel, studiul de față își propune să dezbată problema incinerării pe trei paliere: primul palier prezintă maniera în care este perceput în zilele noastre fenomenul arderii trupului, aducând în discuție poziții și opinii ale sociologilor și ale teologilor vizavi de realitatea și răspândirea fenomenului incinerării; al doilea palier se concentrează succint pe modul în care Biserica creștină au răspuns problematicii incinerării; iar cel de-al

treilea palier evidențiază care sunt argumentele pentru care Biserica Ortodoxă se opune arderii trupurilor celor decedați.

Studiul pe care l-am scris împreună cu doctorandul Alexandru Ciucurescu vizează efectele pe care fenomenul migrației le are asupra diasporei ortodoxe, având în vedere mai ales impactul religios și social al vieții pe care ortodocșii de astăzi îl au în rândul străinilor, departe de centrul lor național, religios și cultural. Diaspora experimentează, în esență, o revitalizare a credinței într-o țară străină și printre oameni aparținând unor credințe străine. În Biserică ar trebui să fie depășite toate nostalgiile naționaliste, deoarece Ea este o prefigurare a Împărăției, unde nu mai este nici grec, nici iudeu [...] fiindcă toți suntem una în Hristos Iisus (*Ga* 3, 28). Astfel, oriunde am trăi, mereu suntem în „diaspora”, chiar și înăuntrul granițelor trasate de înaintașii noștri, în pământul pe care ei l-au locuit. Un alt subiect analizat în studiul de față se referă la membrii Bisericii care se lovesc de chestiunea căsătoriilor mixte, și care ajung la următoarea dilemă concludivă: convertirea sau despărțirea. Însă, dată fiind diversitatea etnică și culturală în care Biserica Ortodoxă își desfășoară misiunea în lume la ora actuală, nu trebuie să fim surprinși de faptul că fiecare Biserică Ortodoxă în parte a aplicat și continuă să aplice principiile *iconomie* și *acriviei* canonice față de căsătoriile mixte într-o manieră neunitară.

La finalul acestui număr sunt prezentate și două recenzii: lucrarea lui Ioan Alexandru Tofan, *Andree Scrima un „Gentelman creștin” portret biografic*, București, Editura Humanitas, 2021, realizată de către preotul militar doctor Emanuel Cășvean și cartea lui Richard Holloway, *Mică istorie a religiei*, trad. Diana Popescu-Marin, București, Editura Litera, 2021, realizată de către doctorandul Alexandru Agignoaei.